

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI,

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kam plovemo?

Naši narodni sovražniki na mejah slovenskega ozemlja se vedno živahnije gibljejo in vedno predrznejše dvigajo svoje glave. Živo nam je še v spominu predrzen lopovski napad na slovenski spreved od strani tržaškega cveta laške inteligence pomešanega z navadno fakinažo tržaško; živo so nam v spominu vse protislovenske iredentovske demonstracije, ki so sledile prvemu napadu; v spominu nam je pa tudi postopanje tržaške deželne vlade, ki sicer ni direktno odobrila vseh teh žaljivih izgrediv, ki jim je pa vendar dala nekako moralno zaslonbo s tem, da je policijsko prepovedala slavnostni izpreved pri nameravani slavnosti „Delavskega podpornega društva“ v Trstu. Pri vsem tem so bili protežirani vedno le po večini elementi protiavstrijskega naziranja in sto in stokrat se je pri teh izgredivih slišal iz ust demonstrantov navdušen klic: Živela Italija, doli z Avstrijo.

Zopet prihajajo podobne vesti s severa, iz Koroške, kjer se ravnokar vrše velike cesarske vaje in kjer ravno sedaj biva naš cesar. Z nečuvano predrznostjo in demonstrativnim kljubovanjem proti cesarjevi želji in volji, razobešajo po ulicah, tudi po onih, po katerih se vozi naš cesar, frankfurcarice, velikonemške zastave, ki se morajo smatrati na Avstrijskem za veleizdajske. In zopet se istočasno s silo odstranjujejo razobešene slovenske zastave, čeravno so zastave „ravnopravnega“ avstrijskega naroda in nimajo na sebi prav nič sumljivega ali pa izzivajočega. V tem slučaju se sicer najmočnejša vsenemška zaščitnica, c. kr. vlada ni popolnoma potegnila za svoje varovance, za predrzne pripadnike vsenemške ideje, in odstranila je frankfurcarice iz poslopj, kjer bi zamogle našega cesarja direktno izzivati. Storila je pa c. kr. vlada to le izjemoma in z ozirom na osebo cesarjevo in ravnala je pri tem proti svojemu znanemu principu.

V obrambo slovenskih pravic in od prenapetih Nemcev odstranjenih slovenskih zastav ni pa vlada storila ničesar.

Vedno vidimo torej isto načelo, vedno gre protislovenska politika naših raznih sosedov roko v roki s protiavstrijskim stremljenjem, najsibo to potem vsenemško ali pa vseitalijansko. Vedno opažamo, da so baš oni največji ljubljenci naše vlade, kateri pri vsaki priliki izkazujejo svoje simpatije, bodisi Italiji ali pa Nemčiji, kateri niti

ne prikrivajo svoje mrznje do Avstrije. Vedno opažamo, da vlada ne vpraša, kdo je za obstoj Avstrije in kdo ne, temveč stopi vedno na stran Nemcev ali Italijanov, če se gre proti Slovincem, naj bojo potem oni za veliko Nemčijo, ali pa za veliko Italijo in naj bojo Slovenci najboljši državljani.

Tu je kot vzrok temu, za nas žalostnemu in krivičnemu položaju mogoče le dvoje. Ali se vlada teh protiavstrijskih elementov v Avstriji tako boji, da se ne upa nastopiti proti njim, četudi so pogosto njihove zahteve krivične, — ali pa je vlada sama že tako okužena s protiavstrijskim, v prvi vrsti iz vsenemške propagande izhajajočim duhom, da mogoče nevede in nezavedno deluje in odločuje vedno tudi v tem pangermanskem ali panitalijanskem smislu. Če bi bilo prvo istina, bila bi pot naši politiki v prihodnje kaj lahka; kar malo protiavstrijsko bi morali nastopati, morali bi začeti koketovati s kakim izvenavstrijskim narodom, recimo na pr. s prostimi jugoslovanskimi narodi ali pa z Rusi, in kar hitro bi postali ljubljenci vlade, ki bi nam začela streči s tako ljubeznijo, kakor izgubljenemu sinu.

Veliko večjo verjetnost ima pa druga eventualnost zase in se to dejstvo vsaj glede posameznih zastopnikov naše vlade da celo dokazati. Vsenemški, torej protiavstrijski duh preveva od dne do dne bolj zastopnike naše vlade; pravi avstrijski interes očitno pri njih ni ona najvišja moč, ki bi naj vedno edina vodila njihovo delovanje in hotenje. Vedno pogosteje opažamo, da se umika avstrijski interes narodno-nemškemu.

In če si natanko ogledamo vse organizovano germanizatorično delo naše vlade, kakšen končen rezultat mora imeti nazadnje, kakor tega, da pripravlja tla za združenje z Nemčijo?

Kaj je za samostojno, neodvisno Avstrijo treba absolutne nadvlade nemškega plemena? Kaj je potreba zatirati in napadati Slovanstvo in slovanski interes? Če ne bo prišel v celi avstrijski vladni sistem nov duh, ki bo nasproten tendenciozno germanizatoričnemu sedanjemu, mora prej ali slej pripluti avstrijska politika do katastrofe, do razpada sedanje Avstrije.

Če bodo Nemci edini odločevali o usodi Avstrije bodo in morajo biti za njen razpad in za združenje z Veliko Nemčijo; istotako morajo Italijani dosledno zahtevati glede svojega naroda isto z ozirom na kraljestvo italijansko. Edino v smislu avstrijsko-slo-

vanske politike je, da obstoji Avstrija taka, kakor je sedaj, z edino izpremembo v smeri popolne enakopravnosti in samostojnosti vseh narodov z ozirom na ostale avstrijske narode.

Zato je v prvi vrsti v interesu Avstrije same, da nastopi v vladi nov duh, ki bo predvsem Slovanom naklonjen in bo zajezil sistematično germanizovanje (oziroma raznarodovanje v protislovanskem smislu sploh). Kot eno prvih zahtev v tem smislu, moramo imenovati Jugoslovani predvsem zahtevo po ministru rojaku. Ne samo naš narodni interes zahteva to, temveč avstrijski interes sploh. Le v napredovanju slovanstva je rešitev Avstrije. V tem oziru smo Jugoslovani eden najvažnejših faktorjev. To je treba, da spoznamo, in po tem spoznanju uravnajmo vse svoje nadaljnje delo.

O hranitbi rastlin ter o pomenu in namenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo v našem kmetijstvu.

Spisal inženir-kemik Jakob Turk.

Z mračnjakom, nazadnjakom in še marsikaterim drugim ne baš najlepšim pridevkom se obkłada naš kmet. In oni, ki tako neplemenito mislijo in govore o našem kmetovalcu, pač ne pomislijo, kako kruta, neosnovana in neopravičena je njih sodba in kako veliko krivico delajo najštevilnejšemu in obenem najvažnejšemu izmed slovenskih stanov. iz katerega je vse izšlo, kar imamo; ki predstavlja torej steber, na katerem sloni vsa naša narodna in gospodarska moč.

Ne dá se sicer tajiti, da je naš kmet daleč zaostal za splošnim napredkom sedanjega časa. In če mu je tuj in nerazumljiv velikanski razvoj, do katerega so se v zadnjih desetletjih povzpeli industrija, poljedelstvo, trgovina in promet, ni tega kriv sam, ampak krive so predvsem žalostne in neugodne razmere, v katerih se je in se še vedno razvija. Živeč v malih skupinah po deželi, ni mogel namreč kmetijski stan nikdar popolnoma zbrati svojih razmetanih udov in zato njegova moč ni prišla do prave veljave in prav vsled tega je bil vedno in vsepovsod po-

LISTEK.

Po zdravniku.

Spisal J. Krasnik.

Zima si je bila postlala z drobnim, finim snegom in je ležala na tihi, speči zemlji, samo burja je piskala na njena ušesa. Vas je bila na debelo zasuta s snegom, visoke, mrzle kopice so vstajale ob potih kot nemi, trdi stražniki.

Iz nizke lesene bajte je stopil star, sključen možak in se tesno zavijal v dolg, umazan ovčji kožuh. Obraz je bil ves v gubah, povprečnih in podolgastih, vrezanih globoko v uvelo kožo. Obrvi so mu bile izpadle, in oči so gledale kalno izmed ostrih kosti. Z redkimi sivimi lasmi, ki so mu zadaj padali izpod klobuka, se je igrala burja, in metla leden prah starcu za vrat.

Prišel je na cesto in se obrnil proti mestu. Kamor je pogledal, sama snežna pokrajina, čisto bela in ledena, le tuintam je štrlelo v samotni golo drevo navpik in se krivilo v burji.

Starček je drhtel mraza, in zobje so mu šklepetali, obraz mu je bil posivel, in po ščetinasti bradi se je obesil

sneg. Mraz je bil na cesti, pod nebom, in mraz je bil tudi starcu v srecu, celo tja noter je zapadel sneg...

Doma mu leži žena nevarno bolna. Pred mesecem ji je na ledeni poti spodrsnilo, in pri padcu si je izvinila levo nogo. Sam ji ni vedel pomagati, pač pa so mu prinesle sosede suhih zelišč in mazil, s katerimi naj bi zdravila nogo. Ni pomagalo, no, nad kolenom se je koža napela in zrasla je velika bula, in iz nje je teklo. Zaeno je noga otekla in začrnela, in žena ni več mogla stopiti nanjo. In včeraj je začela tožiti, da ji je časih pri srecu hudo, da jo bode in jo napade omedlevica.

In stari kmet se je odpravil zato v mesto po zdravniku.

„Vem, da bo pomagal,“ je mislil in drsal skozi meglo, „prijazen gospod je in veliko jih je že ozdravil. Na, mlinarja, vse ni nič pomagalo, rekli so že, da umira, in potlej so šli še po dohtarja, in ta mu je dal tako dobrih zdravil, da je bil koj zdrav —“

To ga je potolažilo, in obraz se mu je razvedril. A potem se je zopet spomnil žene, njenega rmenega obraza, bolne, zatekle noge, in zopet ga je premagala žalost, in zazeblu ga je v dno srca.

V teh mislih je skoraj pozabil na ledeno pot in na ostro burjo, ki mu je pihala v hrbet. Težko je prestavljal okorne noge po gladki cesti, ledena sapa mu je silila za

vrat. Prišel je do potoka, ki je tekel nekaj časa poleg ceste in se potem izgubil med poljem. Vrba in jelša sta rasli ob vodi, vsi oviti s srežem in zakrivljeni do tal vsled ledenih curkov, ki so viseli od vej. Iz vode je vstajala para, sinica je čivkala mraza in poletovala med grmovjem.

V tišini je nenadoma zazvenel jasen žvenket kragulčkov, in po cesti za starcem so pridrsale sani. Na njih je sedel debel človek, ves zavrt v gorke, kosmate odeje, le siva kučma je štrlela v zrak.

Starček je postal in zavpil nad debeluhom:

„O-o, postojte, o-o, vzemite me na voz!“

Debeli človek se je obrnil proti starcu in skušal vstaviti konja.

„Le sedite, očka, za dva groška yas pa popeljem v mesto.“

„E-é, to je preveč! Za Kriščeve rane!“

„Saj ne silim, pa poženem.“

„Počakajte no!“ je zakričal za vozom, ki je že zopet zadirjal. „Veste v mesto se mi mudi k dohtarju, ne prosil bi, pa žena je bolna.“

„Že prav, že prav, pa dva groška, kot sem rekel.“

Starček je izvlekel odnekod velik, rdeč robec in začel razvezavati vogelj, kjer je imel zavezanega nekaj drobiža.

tiskan nastran. Zato pa se ne smemo čuditi, če je bil kmet zadnji, ki je vrzel okove robstva raz sebe in poslednji, ki je postal deležen virov obče kulture v najskromnejši meri. — Naravnost smešno je torej, če zahteva pri polni skledi in pri ognjišču žarkega ognja moderne kulture sedeči meščan, da postane ta ubogi trpin, ki se muči od zore do mraka za skorjico črnega kruha, kar čez noč in iz lastnih moči moderni kulturni človek prve vrste, ki mora biti dovteten za vsak treslaj napredka sedajnega časa.

Ena krivda pa je le, katere se ne more oprostiti našega kmeta. On ni namreč dozđaj premišljeval sam, ampak je prepuščal drugim, da so mislili o njegovem žalostnem položaju. In baš v tem se zrcali vsa njegova onemoglost, ki ga je privedla na rob propada. Oni pa, ki jim je bila izročena usoda kmetijskega ljudstva, so pač vedeli, da zavisi vsak napredek predvsem od dobrega in zlasti strokovnega šolstva in zato so preskrbeli meščana s vsemi potrebnimi šolami; kmetu pa so dali večinoma ljudske enorazrednice, v katerih je zajemal s tem, da se je navadil za silo brati in pisati, začetek in konec vse svoje modrosti in učenosti. Da je pa kmetu dandanes prav tako, kakor vsakemu drugemu stanu potrebna temeljita strokovna izobrazba, o tem odločujoči faktorji niso hoteli dozđaj ničesar slišati in zato ljudsko šolstvo na kmetih še danes ne odgovarja resničnim kmetijskim potrebam in čimdalje bolj kriči po temeljiti reformi.

Dokler pa bo naš kmet s topo mirnostjo in ravnodušnostjo pričakoval pomoči od drugih stanov, ki ne morejo ali pa nočejo videti njegovih potreb in dokler ne bo zahteval zase istih pravic, ki jih že uživajo ali pa zahtevajo meščanski stanovi, dotlej se v njegovo prid ne bo ničesar izpremenilo. Prva in pglavitna njegova zahteva pa mora biti po boljši, splošni in strokovni izobrazbi, ki ga more edina rešiti pretečega propada. Zahtevati mora torej, da se ljudsko šolstvo na kmetih prilagodi potrebam kmetijstva ter izpopolni s kmetijskimi nadaljevalnimi šolami in z gospodarskimi tečajji, v katerih se bodo kmetiskim sinom in hčeram podavali osnovni nauki iz kmetijstva in racionalnega gospodarstva. Zahtevati mora tudi zadostno število specialnih kmetijskih šol, dalje uzorna gospodarska in kmetijska preizkuševališča, ki mu bodo kazala pota, po katerih mu je hoditi, da se reši mizerije, v katero je vsled svoje nevednosti zagazil. Predvsem pa more zahtevati dovolj potovalnih učiteljev iz kmetijstva, ki ga bodo dotlej, dokler se ne uresničijo njegove ostale zahteve, poučevali o napredku vseh panog kmet. gospodarstva. Če pa hoče naš kmet, da se bodo upoštevale in spoštovale njegove zahteve, tedaj se mora najprej otresti tujega jerobstva ter združiti po načelu samopomoči v krepke politične in gospodarske organizacije; postaviti se mora torej na lastne noge, ker samo tedaj, če si bo znal pomagati sam, pomagali mu bodo tudi drugi.

Četudi je naš kmetovalec vsled svoje pomanjkljive izobrazbe zaostal za občnim napredkom, vendar se mu nazadnjaštva očitati ne more, ker ni nič manj, kakor drugi stanovi, dovteten za napredek. Poslednje nam potrjujejo številne mlekarke zadruge, ki rastejo zlasti na Kranjskem kakor gobe po dežju iz tal. Spričuje pa tudi uprav ogromna množina umetnih gnojil, ki jih porabi naš mali kmetovalec na Kranjskem. Kakor posnemam iz poročila ravnateljstva c. kr. kmetijske družbe Kranjske je samo ona razpečala našim kmetom leta 1906 286 vagonov umetnih gnojil. Vsega skupaj pa se jih je porabilo na Kranjskem v omenjenem letu blizu 400 vagonov. To je vsekakor lep napredek v našem kmetijstvu, na katerega je lahko ponosna kranjska kmetijska družba in ki se ga mora veseliti vsak resnični kmetijski prijatelj. Še veliko lepša bi bila seveda zavest, da se je vsa ta velikanska množina umetnih gnojil tudi pravilno in racionalno uporabila. To pa je, v kar

moram z ozirom na skrajno pomanjkljivo strokovno izobrazbo naših kmetovalcev opravičeno dvomiti. Večina naših kmetovalcev namreč niti ne ve, kaj so umetna gnojila in kak namen in pomen da imajo. Zato je čisto naravno in samo ob sebi umevno, da uspehi gnojenja z umetnimi gnojili pri nas ne morejo biti taki, kakor bi bilo želeti. — Ne gre se namreč samo za to, da se poslužujemo te ali druge stvari v svojem gospodarstvu, ampak uporabljati jo moramo tako, da nam bo donala dejanskih koristi. Kdor pa hoče pravilno in racionalno uporabljati umetna gnojila v svojem gospodarstvu, poznati mora njih bistvo in lastnosti, kakor tudi posebnost, lastnosti in rodovitosti svojih zemljišč in potrebo dotičnih rastlin, ki jim hoče gnojiti, na rastlinskih hraninah (hranilnih ali redilnih snoveh). Vsega tega pa tudi inteligentnejši naših kmetovalcev ne poznajo, ker nimajo najmanjšega pojma o rastlinski hranitbi in imeti ga ne morejo, ker jim dozđaj še ni bila dana prilika, da bi se bili o tem poučili. Kaj čudo torej, če je med našimi kmetovalci še mnogo takih, ki mislijo, da je vsako posamezno umetnih gnojil splošno gnojilo in ki vidijo v vreči umetnega gnoja vso čudotvorno moč, ki je potrebna za povzdigo rodovitosti zemlje do skrajnih mej.

Kar slepo in brez vsakega preudarka sledi kmetovalec zgledu svojih sosedov ter uporablja umetna gnojila v svojem gospodarstvu, ne da bi se oziral na posebnost in dejanske gnojilne potrebe svojih zemljišč in ne da bi se s pravilno napravljenimi poljskimi poskusi prepričal o njih potrebi in o uspehu njih uporabe. In kako tudi se naj bi oziral na gnojilne potrebe svoje zemlje, če so mu neznane in kako naj dela gnojilne poskuse z umetnimi gnojili, ko jih delati ne zna? Čisto naravno je torej, da so vsled enostranske in napačne uporabe umetnih gnojil uspehi gnojenja često ničevi ali pa niso v nikakem razmerju z denarnimi žrtvami, ki so se izdala za umetna gnojila. Kdor tlači namreč v zemljo z umetnimi gnojili rastlinske hranine, s katerimi je bogato preskrbljena ali pa gnoji le enostransko s posameznimi gnojili, ne da bi dovajal zemlji tudi ostale rastlinske hranine, ki jih nedostaja v tleh in vsled tega rastline gladujejo na njih, ne bo in ne more imeti zaželjenih uspehov, kajti množina pridelkov je odvisna od rastlinskih hranin, ki jih potrebujejo rastline mnogo in jih je najmanj v tleh. Pač pa se lahko zgodi, da se s takim ravnanjem zemlja popolnoma upeha in izmolze tako, da pozneje ne rodi niti tega, kar bi bila rodila, ne da bi se ji bilo gnojilo sploh.

Edino tedaj, če se dovajajo zemlji z umetnimi gnojili v pravem razmerju in zadostni množini vse rastlinske hranine, ki jih nedostaja v tleh, je mogoče dvigniti njeno rodovitost do skrajne višine. In baš v tem, da se dvigne rodovitost zemlje na zaželjeno višino in na tej višini trajno vzdrži, je iskati pglavitni namen umetnih gnojil. Zato pa množina porabljenih gnojil sama na sebi še ni in ne more biti zadostno merilo za resničen napredek v našem kmetijstvu, kakor se ne sme videti v hipnih uspehih gnojenja z umetnimi gnojili njih pravilno in racionalno uporabo.

Ni torej dovolj, če se kmeta izpodbuja k uporabi umetnih gnojil, ampak še veliko važnejši bi bilo, če bi se mu kazalo z besedo in dejanji, kako jih mora rabiti, da bo imel od njih uporabe dejanskih koristi. Vse ostalo pride potem samo od sebe. Zato pa je že skrajni čas, da se kmetijski pouk primerno preuredi in izpopolni in da se gre z gnojilnimi poskusi med kmeta ter se mu na vzgledih pokaže, kako mora pravilno ravnati z umetnimi gnojili, da mu bo zemlja rodila obilni sad. Prevelika skopost, ki sta jo dozđaj kazali dežela in država v tem oziru, je velik in neodpustljiv greh, katerega posledice mora nositi naš kmet. Če razpolagata dežela Kranjska in država z milijoni za

osuševanja Ljubljanskega barja, ne smeli bi štediti s tisočaki, ki so potrebni za povzdigo kulture na njem in po ostali deželi. kajti z melioracijo (izboljšanjem) zemljišč samo se ne bo dvignilo naše kmetijstvo, če se ne bo obenem skrbelo za njih umno obdelovanje. Na umno gospodarstvo v našem kmetijstvu pa ni misliti, če bo naš kmet še nadalje taval v temi in nevednosti okrog ter izvrševal svoj važni poklic edinole na podlagi podedovanega in pridobljenega izkustva, kajti kmetovalec potrebuje dandanes za svoj poklic prav tako, kakor vsak drugi stan, temeljite strokovne izobrazbe. Skrb merodajnih faktorjev mora torej biti, da se odpro tudi našemu kmetu žlahtni viri moderne kmetijskega znanja, na katerem sloni dandanes napredek veseljnega kmetijstva. (Sledi.)

Izseljevanje v Ameriko in Slovenci.

III.

Naravno je, da oni, ki se izseli z ženo in otroci v tuji svet, ne misli na vrnitev v domovino. Zato imamo v odstotnem razmerju žensk napram moškim izseljencem jako važno merilo za stalno odnosno za mimoidoče izseljevanje. Od 35.104 leta 1905. se izselivših Slovencev in Hrvatov je bilo 30.253 moškega in 4.851 ženskega spola. To je 13% žensk. Čehi in Nemci imajo, ako se držimo začetega primerjanja ravno s tema dvema narodoma, ki nam bodita vzor, veliko višje procente žensk: Čehi istega leta 43% in Nemci 39% žensk. Samo še Bolgari in Srbi ter Bošnjaki imajo nižje odstotke ženstva med izselniki.

Čeprav je mej temi odstotki gotovo tudi nekaj takih žensk, ki grede kakor možki za zaslužkom, in ki niso omožene, nam vendar že ti nizki odstotki žensk dajo misliti, da je izseljevanje pri Slovencih in Hrvatih samo začasno in nestalno. Še bolj bomo uverjeni o resnici tega, ako vidimo, da se v splošnosti, vjemajo procenti otrok do 14. leta, delavnih močij zvečine na višku energije in v cvetu delavne sile od 14 do 44 leta, in ljudij od 45 leta dalje, s številom žensk pri posameznih narodih. Mej tem ko nam naznanja statistika pri Hrvatih in Slovencih leta 1905. samo 8% otrok pod 14 letom, imajo Čehi za isto leto in isto dobo 22% in Nemci 13% otrok. Od 14. do 44. leta pa imamo Slovenci in Hrvati 92% vseh izseljencev, med tem ko imajo Čehi 71% in Nemci 78% iste starosti l. 1905. Tudi tukaj nas prekašajo samo Bolgari in Srbi.

Iz tega sledi, da skoro roben narod ne pošilja sorazmerno tako visoko število ljudij v polni telesni moči v Ameriko na delo, kot hrvatsko-slovenski. Ako pa še upoštevamo majhno število otrok pri Slovencih in Hrvatih na jedni, in pri Čehih in Nemcih na drugi strani in je primerjamo s številom izselivših se žensk, vidimo, da se ne selijo samo možki v polnem razvoju močij, ampak tudi ženske v isti dobi — zaradi zaslužka. To primerjanje nam kaže torej, da se pri nas sorazmerno veliko več žensk izseljuje nemoženih kot pri drugih narodih, pripelje nas pa obenem do tega, da je izselitev cele družine v svrhu stalne naselitve v Ameriki pri nas mnogo, mnogo redkeja, kot pri večini drugih narodov in posebej pri Čehih in Nemcih. In ker nimamo vzroka misliti, da bi pri Slovencih in Hrvatih za isto starost bili zakoni znatno redkeji kot pri Čehih in ostalih narodih, je naravno, da ostajajo žene zvečine doma pri

Dalje v prilogi.

„Saj sta!“ je rekel in obračal dva svetla groša po dlani. Potem je zlezal nerodno na sani.

„Tako, zdaj pa nimava več daleč do mesta.“

Debeluh je vzela denar in vdarila po konju.

„Malo mesa bi tudi rad kupil ženi, prav slaba je, no —“

„Kakopa, saj ga dobite pri meni, saj sem mesar. Kakopa!“

„No, pa to opravi kar mimogrede, pa grem potem k dohtarju; da bi bil le doma.“

„Kakopa! O, doma je, ob tem mrazu ne gre z doma.“

Starca je zopet zaskrbelo: „Kaj bo, če zdravnik ne bo hotel z njim?“ O, pa ga bo že pregovoril, saj mu bo plačal. Telička je res škoda, prodati ga bo treba! Tako je lep in rejen, da ga je veselje pogledati. In tako pametno gleda in prijazno — res prav hudo mu bo ločiti se od njega. Kot da ima pamet in kot da je njegov otrok. —

Medtem sta se približala mestu. Burja še ni ponehala, temveč je piskala in zavijala po ozkih mestnih ulicah, kjer ni bilo žive duše.

Koj nato je stopal starec proti zdravnikovemu stanovanju. Boječe je stopil in počasi korakal po stopnjicah v

prvo nadstropje. Doktor, okrogel mož, kratke rjave brade in prijetnega glasu, je bil doma, in starec mu je začel razkladati bolezen.

„Torej na ledu je padla in si zvinila nogo?“

„Da, tako, na ledu je padla, vprav pod Kalenovim hlevom, na cesti. — In zvinila si je nogo, v kolenu pa se je napravila bula. — Rdeča in črna, pa noga je zatekla.“

„Pa se je bula napravila kar sama od sebe?“

„Vidite, sosede so rekly: Olja đaj gor na otekline! Pa sem dal smrdljivca, veste, platneno eunjo sem namočil v petrolmu, in obvezal nogo. O, pa je zatekla še bolj in odprla se je rana —“

„Kaj pa potem?“

„A potle? Sosede so prinesle mazil, prav dobrih in starih, pa konjske mete, pa nič ni pomagalo.“

„Vidite, to ni tako nedolžno! Kaj pa, ako ste ji zastrupili kri s svojimi mazili?“

„Kaj? Jaz zastrupil? O-o!“

Stari kmet je poskočil od dohtarja in se plašno ozrl naokoli.

„Zakaj pa vas ni bilo prej?“

„Da! Mislili smo, da ne bo nič!“

Doktor je odmajal z glavo.

„In zdaj bi radi, da pridem na dom?“

„Lepo bi poprosil — in da bi prišli še danes. Prodal bom telička in plačal.“

Doktor mu je obljubil, da bo prišel popoldne, in kmet je zadovoljen odšel.

Vse je dobro opravil, doktor pride in ozdravil mu bo ženo. In še bosta skupaj živela, vesela kot prej. Prišla bo pomlad in vrt bo ozelenel, in drevesa bodo zacvetela, in češnje bodo vse bele, in dišalo bo, in ščinkavci bodo peli.

Nič ni čutil mraza in snega ni videl, in kadar je padel na ledeni poti, se je zasmeljal: „Vič, vič, šembrajte, no!“

Skozi meglo se je bliskalo solnce in po snegu so se utrinjali biseri. Sam ni vedel, kdaj je prehodil vso pot, tako hitro je bil doma.

„Lucija, vse je dobro, dohtar se pripelje popoldne in gotovo te bo ozdravil. — Lucija, ali ne slišiš?“

Ni se ni ganila, in zato je stopil k postelji in potegnul ženo za roko. Zazibalo se je vse telo. Pogledal je ženi v obraz in otrpnul.

Steklene oči so zrle nemo vanj, in koščena brađa je molela v zrak. Lucija je bila mrtva.

nas, in da se moške po gotovih letih in eventualnem prihranku zopet vrnejo v staro domovino.

Izseljevanje pri nas torej ni stalno zvečine. In ravno to, da je začasno, nam priča, da se velika večina slovensko-hrvatskih izseljencev poda na delo v Ameriko z namenom okrepiti in utrditi svoje gospodarstvo na domačih tleh, oziroma sploh ustvariti si samolastno gospodarstvo ali rešiti se gospodarskega ruina. Da se to zadnje pri poljedelskem narodu, kakor je slovenski zvečine, najčesče dogaja, je umljivo, ako se ozremo na splošni položaj malega kmeta in na zgoraj povedana dejstva.

Ta naša zadnja izvajanja, da se selijo pri nas večinoma kmetski ljudje, mali posestniki, kočarji in kmetski delavci v Ameriko, nam podpira tudi dejstvo, da je bilo leta 1905. od 35.104 Slovencev in Hrvatov 30.205 delavskega stanu, oziroma služinčadi in samo 1.752 izučeni rokodelcev in le 31 ljudi z višjo izobrazbo. Drugo odpade na otroke in žene. Torej dobrih $\frac{6}{7}$ delavcev pri nas brez kvalifikacije, nižjih delavskih izseljencev! Čehi ne izselijo te kategorije niti $\frac{2}{7}$, a zato imajo $\frac{2}{7}$ kvalificiranih izseljencev, izobražencev in izučeni rokodelcev. — Da so naši izseljenci zvečine kmečkega stanu, kaže tudi to, da nam našteje ameriška statistika leta 1905. — 12.788 analfabetov, med tem ko imajo n. pr. Čehi samo 147 branja in pisanja nezmožnih izseljencev. Grozovito, morda malo pretirano! Nad $\frac{1}{3}$ naših izseljencev je analfabetov! Čehov imajo samo $\frac{1}{80}$!

Če nam te številke kažejo kako zelo je glavni kontingent izseljencev kmetskega stanu, ki more uživati najmanj izobrazbe, nas pripravijo obenem do tega, da je izobrazba bodisi najnižja, bodisi strokovna pri nas Slovencih in Hrvatih sila zanemarljiva, nedostopna. Vsled tega moramo poleg drugih vzrokov iskati tudi v pomankanju šol, izobraževališč in strokovnih učilišč, one pospeševalke izseljevanja, katerih ne najdemo pri drugih narodih. (Sledi.)

Politični pregled.

Jugoslovanski minister.

Mnogo se je že pisalo in mnogo se še piše o eventualnem jugoslovanskem krajanskem ministrstvu po vseh avstrijskih listih. Vse časopisje se že bavi s posledicami, ki bi nastale, ako se ustanovi novo ministrsko mesto v katerem bi sedel Jugoslovani.

Tako je prišlo to vprašanje že čisto v ospredje, ki ga bo morda težko odlašati in pustiti nerazrešenega. Dr. Šusteršič je sicer izjavil, da se o tem vprašanju sploh še razpravljalo ni in da vlada o tem ničesar ne ve. Te njegove trditve pa mu je ovrgel Kramar v „Den“, ki pravi, da se vprašanje o ustanovitvi jugoslovanskega krajanskega ministrstva že preštetovalo. Zagrebški „Pokret“ pa celo trdi, da je vlada dobro poučena o tej zadevi in da z njo računa, vendar javlja v javnost, da o eventualnem jugoslovanskem ministru-rojaku po zgledu nemškega, češkega in poljskega ministra-krajana ničesar ne ve. To pa naglašale s tem namenom, da bi morali Jugoslovani ministra-krajana kolikor mogoče drago plačati. Vlada torej dobro ve, kje jo čevlji žuli. Tudi je zahteva po jugoslovanskem ministrstvu splošna na jugu in jo bodo Slovani v parlamentu brezdvoma podpirali.

Vlada bo, kakor vse kaže sedanji položaj, celo prisiljena sama dati Jugoslovanom ministra, ako ne bo hotela, da se nadaljuje sedanja politika v Dalmaciji še naprej. Zato bo morala kot protiutež proti hrvatskemu ministru v Pešti postaviti jugoslovanskega ministra na Dunaju, da bo mogla reči Hrvatom Dalmacije: „Čemu silite v Zagreb in Pešto, ali nimate isto tudi na Dunaju!“ Političen položaj, katerega privedo široke mase naroda, bo prinesel samo, kar bi nam morala Avstrija že davno dati. Ako pa dunajska vlada tega ne ugoditi, postane zanj jugoslovansko vprašanje vedno bolj pereče in bo izgubljala vedno več terena na jugu.

V pošteb bi prišle še stranke, ki bi zasedle to mesto. „Pokret“ je mnenja, da prideta tu v pošteb izmed Slovencev Šuklje, katerega bi skušali spraviti na ministrski stolec in katerega bi tudi podpirala nemška krščansko-socialna stranka in pa Ploj. Šusteršičeva kandidatura sploh ne pride v pošteb. Ako se bo pa vlada bolj ozirala, da si tesneje priveže Dalmacijo, bi bil kandidat za ministra-krajana Vuković ali pa morda Ivčević.

Vsekakor je položaj sedaj tudi ugoden, da dobe Jugoslovani svojega ministra, ker Dalmacija se je že itak zelo odtujila Avstriji, ki jo je komaj z ogromnimi obljubami malo potolažila, ogrska agitacija v Dalmaciji pa vedno bolj raste. Tudi je že naravno, da teži Dalmacija bolj proti Zagrebu kakor proti Dunaju.

Kar se pa tiče nas Slovencev mora biti pač naš prvi smoter in cilj, da dobimo ministra-krajana, ker le na ta način nam je mogoče, da se ubranimo ponemčujočega uradniškega navala v naše kraje in ne bodo tirani naši uradniki na najslabša tuja mesta, dočim jih doma krvavo

potrebujemo. Zato je v interesu naše narodne koristi, da se borimo za to, kar nam po pravici gre in kar nam vlada tudi dati mora, ako hoče biti nepristranska in pravicoljubna.

Hrvatska.

Slovenski političarji so bili v Zagrebu na skupščini „Hrvatske Stranke prava“. To bi bil sam ob sebi velik dogodek; zakaj „Stranka prava“ je središče saborske koalicije, ki vzdržuje sedaj intrigantstvo in denuncijantstvo madjarskih emisarjev, ki slišijo na ime Fuček, Egendorfer. „Stranka prava“ je središče tiste koalicije, ki je po reški resoluciji zaigrala hipno prijateljsko kolo z Madjari, ter se vrača s kola tem odločnejša, čim večja je bila prevara. Madjari sami so dobro opazili prisotnost slovenskih zastopnikov, ki so s svojim posetom v Zagrebu položili slovensko utež na politično tehtnico. Škoda je le, da sta „Slovenec“ in „Slov. Narod“ ob tem dogodku padla v stare grehe ter očitala drug drugemu, kdo bi ne smel iti v Zagreb, dočim bi bila morala obžalovati, da nas ni bilo še več in bi morala pozdravljati činjenice, da so vse stranke edine v političnem bratstvu hrvatskem.

Na skupščini sami je bil najznamenitejši govor poslanca Zagorca o aktualni politiki stranke; iz njegovega govora naj izvadim to-le: „Vprašanje je, bi li bilo upotno in slobodno, da razpravljamo svoje odnose z Avstrijo direktno. Moj odgovor bi bil — da! Ta odgovor bazira na našem državnopravnem programu... Iz hrvatske pragmatične sankcije (1712) izhaja, da mora naš kralj in vladar stolovati v Avstriji in posedovati Štajersko, Kranjsko in Koroško. Hrvatska pragmatična sankcija torej ne pozna nerazrešivosti z Ogrsko, ampak govori o nerazrešivosti odnosajev z Avstrijo.“ Predložena in sprejeta je bila resolucija, koje prva točka pravi: „Hrvatska stranka prava, stoječ neomajno na svojem temeljnem državnopravnem programu iz leta 1894., bo sporazumno z brati Hrvati in Slovenci, ki so danes zastopani v državnem zboru (dunajskem) z vsemi zakonitimi in ustavnimi sredstvi delala na to, da se hrvatski narod osvobodi nedostojnega in za kraljevino Hrvatsko pogubnega današnjega nagodbenege odnošaja s kraljevino Ogrsko, tako, da se oživotvori zgodovinska, spozitivnimizakoni, kraljevskimi prisegami in sankcijami zajamčena celokupnost, ustava in ujedinjenje vseh hrvatskih zemelj ter njena državna samosvojnost in svoboda v okviru današnje monarhije in pod žezlom slavno vladajočih, po svobodni volji hrvatskega naroda izbranih hrvatskih kraljev iz hiše habsburške.“

Kulturni referat je imel profesor Šišić, ki je med drugim poudarjal potrebo duševne zveze z ostalimi slovenskimi narodi, zlasti z našimi najbližjimi brati Slovenci, Srbi in Bolgari; posebe še potrebo ustanovitve stolice za slovensko zgodovino in za slovenske literature, osobito pa stolice za slovenski in bolgarski jezik na zagrebškem vseučilišču; zajedno naj se zahteva popolna reciprociteta v učenju in izpiti z vsemi vseučilišči in vsemi narodnostmi v avstro-ogrski monarhiji.

Enodušnost, ki je vladala na skupščini in duh, ki jo je preveval, je madjarske nade spravil na nič. Rakodezay vidi, da iz teh mož ne napravi mamelukov, ter hoče „na drugi osnovi ustvariti unionistično stranko“. Zagorac je nato iskreno povedal, kar tiči za temi besedami; Zagorac je v posebnem intervju rekel, da je očitno Rakodezay že sit banovanja ter da se utegne skoro zahvaliti na bankski časti; ako ne pojde sam, ga bodo prilike prisilile na to... Koalicija ne popusti... za Rakodezajem pride pravi komisarijat... Čim bode borba daljša in ostrejša, tem obilnejši bodo plodovi.“

Rakodezay je nato zopet v intervju odgovoril, da era Pejačević-Nikolić ne pride nikoli več. Mi pa mislimo, da pride še pomlajen in poostren Pejačević in Nikolić in Boje, ako bodo sedanji političarji možje. Veseli nas da so „Pokretaši“ (Naprednjaki) brez strankarskih zafrkacij poročali o skupščini „Stranke prava“. Kdaj bi to storili naši „liberalci“ in „klerikalci“, ko bi šlo za narod „biti ali nebiti?“

Čehi.

Nad češkim „Svazom“ vlada splošno nezavoljstvo v vseh vrstah čeških poslancev. Mladočehi bi radi še dalje imeli glavno besedo v njem in obdržali še dalje ministrska mesta. To pa ni po volji ostalim strankam. Zato pa pri naša Kramarov „Den“ prav skeptičen članek o „svazu“ in njegovem obstoju. Kramar seveda naglašale, da je edino mladočeška politika rešilna in da so samo v mladočeškem klubu najboljši politiki in diplomati. To jim zamerijo vse stranke, edino klerikalci bi končno šli z Mladočehi. —

Največji nasprotniki sedanje „svazove“ politike so pa agrarci, najmočnejša češka stranka, ki brezpogojno zahtevajo za vse enake pravice v vodstvu češke politike in hočejo na vsak način doseči, da zasede njih pristaš kako ministrsko mesto. Tudi realisti niso zadovoljni s sedanjim „svazom“ in njegovo taktiko. Kramar je torej britko razočaran, ko vidi, da gre njegovo delo v nič. Potrebna je, kakor uvidevajo vsi češki politiki, korenite preustrojitve „svaza“, ako bo češki narod hotel, da doseže tudi potrebnih uspehov, ki so mogoči edino v slogi, ki jih družijo v veliko parlamentarno silo.

Turško-perzijski spor.

Dolgo časa že traja nesoglasje med Turško in Perzijo. Turška, ki je itak že zapletena v sto in sto neprilik, ki je preprežena z vednimi boji in nemiri, se je zamotala v nov neprijeten položaj, in sicer v Mali Aziji. Glavni vzrok te nove neprilike je mali kos zemlje na turško-perzijski meji. Perzija si lasti zemljo brezpogojno za se, Turčija pa zopet trdi, da je isti kraj od nedavna njena last. Skušalo se je že, da se vladi pomirita z lepa, kar se pa seveda ni posrečilo. Zato ste skušali nasilno se polastiti krajev, radi katerih je nastal spor. Perzija je poslala na meje večje oddelke vojaštva pod pretvezo, da kaznuje neke uporne elemente. Tu pa je trčila s turškimi vojaki, ki so bili tudi v bližini. Ker se pa Perzija ni nadejala, da bi bilo v onih krajih tako močno turško vojaštvo, je bila potolčena in njeni vojaki so se morali umakniti nazaj. Pri tem ko so se umakali nazaj v svojo deželo, pa so požgali vse vasi, radi katerih je nastal mejni spor. Turški vojaki so nato zasedli opustošene kraje, katerih mirni prebivalci so zbežali v gore, da si tako ohranijo vsaj življenje.

Ta slučaj je turško-perzijski spor še povečal in poostiril in lahko se pripeti, da pride med obema državama še do občutnejših prask, posebno ker bi Perzija le težko pustila, da si prilasti Turčija obmejne kraje. Istotako tudi Turčija ne sme odnehati, saj je vendar Mala Azija glavna njena moč in njeno središče, dočim je evropsko ozemlje le njena kolonija. Sploh pa se pojavljajo v obeh zemljah zopet veliki nemiri. In Turčija zavzema priznano prvo mesto glede nereda v državi. V Perziji pa so se pojavili zopet atentati na višje dostojanstvenike. Uporno akcijo vodijo nezadovoljni elementi revolucionarjev in anarhistov.

Na daljnem vzhodu.

Odkar je mala Japonska premagala s svojo vztrajnostjo, žilavostjo in požrtvovalnostjo ogromnega Rusa, se je politično življenje na vzhodu popolnoma predrugačilo. Rusija je nazadovala vsled vednih nemirov doma bolj in bolj v vzhodni Aziji. Japonska pa se je povzpela nasprotno do svetovne velesile. Kdo bi si mislil pred desetimi leti, da je mogoče kaj takega; in vendar se je zgodilo. Po rusko-japonski vojski Japonska ni mirovala, ampak šla je na novo delo za svojimi cilji in kakor je znano ni ostala brez vspehov.

Med tem časom, ko so se v Rusiji vršile obtožbe podkupljivih in sebičnih vojaških dostojanstvenikov vzhodne armade, se je japonska mirno polastila Koreje, odstavila njenega cesarja in namestila celo armado svojih ljudi, ki stražijo sedanjega slaboumnega naslednika. In ne samo to. Japonci so si znali pridobiti celo prijateljev, ki popolnoma soglašajo z njihovo politikom. Celotna Rusija se japonski politiki zopet v prijateljskih odnosajih in je prišlo celo do pogodbe, ki jamči integriteto obeh držav in dovoljuje razne ugodnosti. Le sem in tja se opaža Rusom sovražno gibanje, kakor se je sedaj ravno zgodilo, ko so bili vsi ruski dijaki izključeni iz japonskih šol, toda to gonjo je povzročilo le časopisje. Med vladama vendar vlada popolen sporazum in zato je Japonska tudi strogo odredila, da se zabranijo nadaljni izgredi.

Dočim Rusi gospodarsko na vzhodu nazadujejo, se Japonci krepko razvijajo. Ni še dolgo tega, kar se je poročalo, da so Japonci ustanovili veliko množino denarnih zavodov, zavarovalnic, potem zgradili mnogo praktičnih šol in sploh ogromno storili za gospodarsko in kulturno povzdigo naroda. Japonska je sedaj v najlepšem razcvitu in ima krasno bodočnost.

Vzhodna Azija.

Kakor vsa znamenja kažejo, ne bode mogla Japonska v miru veseliti se pridobitev zadnje vojske z Rusi. Že tako precej zaposlena vsled pacifikacije Koreje, zapletla se je Japonska v zadnjem času v diplomatski konflikt s Kino. Povod je dalo rodovitno ozemlje Kwanto, med reko Jalu in Mandžurijo ležeče, ki šteje milijon prebivalcev, približno polovico Korejcev, polovico pa Kitajcev.

To ozemlje je bilo sporno že pred rusko-japonsko vojsko, vendar pa sta se Koreja in Kina na ta način pobotali, da ste izvrševali tam nekako skupno gospodarstvo. Za časa zadnje vojske je pa Koreja iz tega ozemlja svoje čete umaknila in prepustila polje Kini. Ko so se pa Japonci po sklepu miru polastili Koreje, so v imenu te posegli tudi po tem spornem ozemlju in poslali tja svoje uradnike, katerim so v varstvo pridobili malo vojaško posadko. Vendar pa Kina tega izziva ni mirno utaknila v žep, ampak tudi čete tja odposlala in tako v Tokiju jako neprijetno iznenadenje povzročila.

Dnevne vesti

domače.

— **Prihodnji shod „Slovenske Gospodarske Stranke“** vršil se bo v nedeljo dne 15. septembra v Loškem Potoku na vrtu g. Ivan Rusa, posestnika in trgovca. Priglašeni je že več govornikov; govorilo se bo v prvi vrsti o deželno-zborskih volitvah in o razmerah v sedanjem deželni zboru. Shod obeta biti jako dobro obiskan, posebno ker sta ostala dosedanja shoda S. G. S. v trajnem, dobrem spominu pri vseh tedaj navzočih. Natančnejša naznanila po lepakih.

— **Pozor kmetje!** V današnji številki pričeli smo priobčevati velevažno strokovno-znanstveno poljudno pisano razpravo: „O hranitvi rastlin in o pomenu in namenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo v našem kmetijstvu“. Razpravo piše naš strokovnjak inženjerkemik g. Jakob Turk in je to prvi izvorni znanstveni spis slovenski iz te stroke. Članki bodo izhajali zaporedoma v sobotnih številkah našega lista. Celo razpravo izdali bomo končno skupno kot brošuro.

— **Dva človekoljuba.** Pod tem naslovom prinesel je najpodlejši slovenski list dne 4. t. m. notico, v kateri na podlagi lažnjive; od nekega znanega zloglasnega Ljubljanačana podane informacije, obsoja ravnanje zdravnikov dr. Robide in dr. Stojca povodom nesreče, ki se je zgodila 2. t. m. pred sodnijo v Ljubljani. 7letni deček bil je povozen. Bilo je okoli ponesrečenega zbranih precej ljudi. Prišla sta mimo gori omenjena zdravnik, se ustavita, preiščeta fanta, in odredita, naj se pošlje takoj po rešilni voz. Ker je precej časa poteklo, preden je le-ta prišel, peljal je dr. Stojca fanta v svojo ordinacijsko sobo, kjer se mu je izpiral nekoliko okraspani in s cestnim prahom ponesnaženi obraz. Glavna poškodba ponesrečenca bila je zlomljena kost v levi rami. Kako se ima s tako poškodbo ravnati, je seveda edino zdravniška stvar, in o tem sme soditi vendar le v prvi vrsti specialist za kirurgijo. Tu omenimo samo, da bi bila vsaka obveza za silo povzročila fantu hude bolečine in bi se morala potem vendar le nadomestiti s pravilno končno obvezo. Najmanj bolečin čuti v tem slučaju bolnik, če mu visi roka navpično navzdol; celo zdravi se taka poškodba lahko na ta način, da se naveže na roko precej težkih uteži, katere potem nosi bolnik vedno seboj, je pa drugače popolnoma brez obveze. Kako nesmiselna je torej v omenjeni notici trditev, da nista storila zdravnik svojih dolžnosti, ker nista za silo obvezala fanta, in mu s tem napravljala popolnoma nepotrebni bolečin. Seveda so bili gotovi zvedavi ljubljanski postopači ob predstavo, ki so jo pričakovali pri taki priliki. Druga trditev, da zdravnik nista preiskala ponesrečenca, je pa omenjeni list ovrgele že s svojim poročilom o nesreči od 3. t. m., v katerem navaja diagnozo „zlomljena roka“, ki jo je poročujoči stražnik slišal iz ust pričujočih zdravnikov, in ki se ne da brez preiskave napraviti. Uslužbeni rešilne postaje našli so dečka v ordinacijski sobi dr. Stojca, Miklošičeva cesta 22. in so ga tu od tam prenesli na voz. Tudi službujoči stražnik napravil je protokol s ponesrečencem v ordinacijski sobi omenjenega zdravnika.

— **Zasluzena klofuta.** V četrtek popoldne srečala sta dr. Stojca in jurist Šinkovec napotena v uredništvo „S. N.“ v Schelleburgovih ulicah znanega Malovrha. Dr. Stojca ga ustavi, mu pokaže spisani popravek z ozirom na zadnji napad v „Narodu“, in zahteva naj ga urednik pričobi v prihodnjem listu. Malovrh izjavi, da tega dobesedno noče storiti. Nato ga opozori dr. Stojca, da je infamni napad bil napisan po napačni informaciji, in da bi moral urednik sedaj, ko izve resnico, sprejeti popravek. Nato izjavi Malovrh, da ne verjame, da bi bilo resnično, kar je bilo napisano na listu dr. Stojca. Ker je s tem očital Malovrh dr. Stojcu v obraz, da laže, odzval se je zadnji na predrzno žalitev s krepko zaušnico na Malovrhovo levo lice. Nato je tekel zadnji k dvema stražnikoma, ki sta potem zapisala imena prizadetih. Dr. Stojca pa je šel urno domov in si je dobro umil in razkužil svojo desno roko.

— **Pouk za zdravnike.** V najnovjšem času daje umazani naš liberalni dnevnik navodila, kdaj in kje da je potreba obvezovati poškodovance. Če mogoče kaka stara babnica v svoji naivnosti zahteva, da se brez pomisleka in brez glave pri poškodbah mora pričeti s povezovanjem, ji ne zamerimo. Dnevnik bi se pa moral že poprej malo informirati pri kakem zdravniku, preden sme očitati zdravnikoma, zakaj da nista povezovala. Ali pa morda zahtevajo ugledni meščani, da se še v njihovi navzočnosti uravna in obvezuje na cesti zlomljeno roko 7letnega fanta in mu s tem povzroči velikanske bolečine samo zato, da mu bodo potem v bolnišnici zopet lahko odstranjevali nepotrebno obvezo za silo in mu napravljali s tem zopet novih nepotrebni bolečin, preden bi ga pričeli končno in definitivno obvezovati. To bi naši ugledni meščani bržkone radi doživeli, da bi tem lažje pokazali svoje človekoljubje in se kar na glas zjokali nad ponesrečenim fantom, katerega bi po nepotrebem mučila zdravnik, ki bi morala ravnati v tem slučaju ne po svoji vesti, pač pa na

zahtevo „človekoljubno“ zabiti, radovednih gledalcev. — Obvezo bi pač potrebovali, in še zelo tesno, toda samo čez predrzno kričeča, nečedna usta, vsi oni, ki stojijo za takimi budalostnimi noticami liberalne cunje, vsi, od bahatega šefa do slamnatega urednika, da bi vsaj ne mogli več v svoji infamni omejenosti dajati z nečuvno predrznostjo navodil, kako, kdaj in kje ima zdravnik obvezovati bolnike. Omejenost in zlobnost delujeta vedno skupno.

— **Hčerka Narodne tiskarne, Narodna knjigarna** na Jurčičevem trgu pač ne napravi na občinstvo, ki mimogrede postoji pred njenimi izložbenimi okni utisa, ki bi upravičeval potrebo njene eksistence. Če tukajšnje knjigarne vidijo v njej nevarno konkurentinjo, imajo gotovo prav, a to samo v toliko prav, da narodna knjigarna hoče konkurirati le glede nemške reklame in nemškega papirja. Slovenski dijak, ki bo hotel bilježiti uspehe ali neuspehe bližajočega se šolskega leta, poslužiti se bo moral „Notiz-Bucha“. Slovenska mladenka pa bo skrivnosti svojega ljubečega srca ravno tako zaupala tistemu nemškemu papirju. Slovenski trgovec, ki ima seveda slovensko knjigovodstvo (so pač redko sejani), se bode posluževal nemškega „Kopier-Bucha“. Oni, ki se zanimajo za rusko literaturo, bodo vsled nemškega reklamnega ovitka z veliko večjo slastjo posegli po Tolstemu — to pa seveda, če bodo na vsak način hoteli kupiti v narodni knjigarni. To navajamo, da se izve, kaj si pravzaprav domišljajo gotovi ljudje pod pojmom: narodno!

— **Ustanovni občni zbor telov. društva „Sokol v Ljubljani I.“** se vrši dne 14. septembra t. l. v salonu Meščanske pivarne (prej Hafner), sv. Petra cesta, ob pol 9. zvečer.

— **Cesarski manevri na Koroškem.** Dne 4. t. m. ob 4. uri 15 minut popoldne je dospel cesar v Celovec, kjer je bil pozdravljen od deželnega glavarja in župana. Ker naj imajo letošnje vaje pravi bojni značaj, se o delovanju raznih vojni oddelkov ne more mnogo govoriti, ker vodstvo vaj vestno skriva namere nasprotnih si vojev, in se je razentega naročilo časopisom, naj s svojimi poročili ne dajo povoda, da bi različni poveljniki mogli pottom kombinacije priti do sklepov, ki bi bili nasprotni ideji vodstva, ki hoče, da delajo voji popolnoma samostojno. Le toliko se ve, da ima tretji zbor, t. j. naše vojaštvo, nalogo zasesti dravsko dolino, kar naj zabrani 14 zbor, t. j. tirolski, čegar poveljnik je nadvojvoda Evgen. Po zadnjih poročilih se je menda tretjemu zboru, ki stoji pod poveljstvom fml. Potioreka, posrečilo izvesti svojo nalogo. — Kar se pa tiče obolelosti vojakov, vojno ministrstvo še vedno dementuje vse vesti, ki izhajajo iz privatnih poročil; prizna le toliko, da je pač nekoliko rezervistov, ki niso vajeni plezanja po gorah, obolelo, da so pa, ko so se okrepčali, zopet lahko korakali dalje. Sicer pa mora priti jasnost v te zadeve takoj, ko se končajo vaje, in potem se bo videlo, koliko resnice je bilo na vseh teh vznemirjajočih vesteh.

— **Trgovski koledar za leto 1908** je dotiskan, ter ima sledečo vsebino: Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in odbor; — posredovalnica; — koledar; — kolkovne lestvice; — podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd.; — poštno določbe; — kovani denar raznih držav; mere in uteži držav, ki še niso uvedle metričnega zistema; — obrestne tabele; preračunjevalne tabele; — užitninska tarifa za mesto Ljubljano; — uvozna carina od specerijskega blaga, južnega sadja, dišav in semena; — lovski red; — avstrijski konzulati; — deset zapovedi za trgovca; — knjigovodstvo; — tabela za razredčenje alkohola; — zamenjava pokvarjenih kolkov in kolkovnih vrednostnic; — varstvo iznajdb (patent); — vzorci — modeli; — pokojninski zakon za zasebne uslužbenice; — vkladarina na železnicah; — o povzetju in predplačilu na po železnici odposlano blago; — predpisi za naročitev železniških vozov; — preračunanje faktur; — o varstvenih znakmah; — krošnjarstvo; — dopustnost trg. potovanja; — razprodaje; — ugodnosti na železnicah za trgovske potnike s kovčeki in uzorci; — potni listi; — kaj je treba storiti osebam, ki hočejo postati samostojni trgovci (pri tem so navedene vse vrste trgovine, za katere se po novem zakonu zahteva dokaz usposobljenosti); — kako se protokolira firmo; — trgovske in obrtniške zbornice; — kratice; — šekovno pravo; — pravno razmerje med šefom in nastavljenecem zlasti glede odpovednega roka. — Koledar nudi, kakor kaže obširna vsebina (144 strani teksta) mnogo poučnega in praktičnega. Zlasti opozarjamo na zelo praktično vreden in zelo poučen spis o knjigovodstvu, ki obsega 27 tiskanih strani z malimi vzorci in dvema velikima tabelama ter na penzijsko zavarovanje privatnih uslužbenec, ki je tako za vse delodajalec, ki imajo uslužbene privatne nastavljenec kakor za nastavljenec same velike važnosti. Koledar sta uredila g. dr. Rudolf Marn in knjigovodja g. Silvester Škerbinec. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 v; naročiti ga je naravnost pri slov. trgovskem društvu „Merkur“ v Ljubljani in ga ni zamenjati s trgovsko obrtnim koledarjem, ki ga izdaja nek zasebnik.

— **S strehe pal.** Ko je dne 5. t. m. popoldne 46letni tesar Franc Korošec popravljal Janeševo streho v Kolodvorski ulici v Ljubljani, se mu je udrla pod nogama

lesena prečnica, tako da je pal na skladovnico drv in od tam na dvorišče. K sreči se mu ni drugega pripetilo, nego da si je zvil desno nogo in se nekoliko opraskal po glavi.

— **Zopet bolezen.** V krajih Dobropolje in Mala Bukovica občine Trnovo, v političnem okraju Postojna je zbolelo več oseb na očesni bolezni „trahom“. Dva moža sta ozdravila; štirje moški in dve ženski so pa še v zdravniški oskrbi. Kakor se poroča, je okrajno glavarstvo postojnsko odredilo vse, da se bolezen ne razširi.

— **Od pijanosti** je zadela kap dne 1. t. m. 64letnega pesestnika Franceta Osovnik, ko je prišel v gostilno Ivana Matičiča in ondi zajtrkoval. Med jedjo mu je postalo slabo in ko so ga prinesli na prosto, je umrl.

— **Smrt pod drevesom.** Dne 7. t. m. sta žagala posestnikova sina Martin in Franc Pangere iz Spodnjega Gola v gozdu Mokrica 17 cm debelo in jako dolgo bukev, ki jo je podrl veter. Ko sta še žagala, se je drevo nagnilo proti Martinu Pangereu, ki se mu je še pravočasno umaknil. Pač pa je pala bukev na Franceta, ki je bil na mestu mrtev. Šele žandarmeriji v zvezi z večjim številom delavcev se je posrečilo odstraniti 8000 kg težko bukev in izvleči truplo.

— **Namerevan štrajk v Idriji.** Dne 1. t. m. so imeli socialni demokratje v Idriji shod, na katerem je govoril sodrug Anton Kristan o materialnem stanju idrijskih rudarjev. Sprejela se je resolucija, v kateri se je izreklo, da prično rudarji s štrajkom, če se jim tekom enega meseca mezda ne zviša primerno draginji za 15 odstotkov.

— **Teško se je opekla** po zgrnjem životu kuharica zdravnik dr. Papeža v Idriji, ko je dne 1. t. m. smodila piščancem perje in puh ob špiritovem gorilniku. Pri tem se je vnela zraven stoječa steklenica polna špirta in vžgala kuharici obleko. Kuharica je bežala vsa v ognju v ordinacijsko sobo k zdravniku, ki je le z največjo težavo pogasil ogenj.

— **Velika nesreča** se je pripetila dne 2. t. m. popoldne pri župnijski cerkvi v Prečni, ki jo na novo zidajo. Ko je prinesla dninarica Marija Picelj na oder zidarju Francu Spacapanu južino, je pal z zida 8 starih stotov težak kamen na oder, ga predril in pal 14 metrov globoko. Istočasno sta pala z odra tudi Spacapan in Marija Picelj. Spacapan, ki je pal z glavo na kamen, je bil takoj mrtev, Picelj pa je zadobila težke notranje poškodbe.

— **Štajerske novice.** V zadnji številki smo poročali, da je nekdo, ki se je izdajal za dr. Friedmanna, opeharil južno železnico za 41.000 K. Sedaj pa so vjeli dotičnika v Inomostu in ga spoznali kot bivšega uradnika južne železnice Engelbrechta, ki je preje služboval v Gorici, v Mariboru in na Dunaju. Ko je v Inomostu prenočeval v neki gostilni, je pozabil pod posteljo večjo vsoto denarja. Ker denarja ni dobil vzlic temu, da je ponj brzojavil, se je vrnil v dotično gostilno in tam ga je policija prijela. Sokriva sta še dva druga uslužbenca južne železnice, ki so ju tudi že prijeli. Vsi trije se bodo zagovarjali pred celjskim porotnim sodiščem. O denarju pa še vedno ni duha, ne sluha. — **Pretekli ponedeljek** je jahal oddelek huzarjev čez dravski most v Mariboru. Pri tem je huzar skočil s konja, nato čez most in v Dravo; huzar je utonil. Vzrok je bil najbrž strah pred vajami. — **Predegraskim deželnim sodiščem** se je te dni razpravljalo — s r b s k o. Šlo se je za neko pravdo proti Bošnjakom, ki so izrekli na nemško vprašanje sodnikovo, da ne umejo drugega nego sbrskega. Nato je sodnik dr. Skumović, doma iz stare Granice, vodil razpravo v srbskem jeziku, in to popolnoma v smislu zakona, ki pravi, naj vsak sodnik porabi v službi svoje zmožnosti, če strankam prihrani stroške in stvar pospeši. Da so Nemci o tem pogodu napravili grozen vrišč, tega nam menda ni treba poudarjati.

— **Trobojnice v Celovcu.** Poročali smo že, da je sklenil celovski občinski svet, ob prihodu cesarjevem v mestu razobesiti veleizdajske frankfurtarice, glede katerih je znano, da žalijo našega cesarja. Nemški listi poročajo, da se je branil celovski župan po višjem vplivu dati razobesiti frankfurtarice na javnih trgih in poslopih. Občinski svet mu je zapovedal, da jih mora dati razobesiti in dve celo v Kolodvorski ulici in dve pred kolodvorom. Župan je dal razobesiti zastave, v Kolodvorski ulici pa so sluge deželne vlade nekaj ur pred cesarjevim dohodom odstranili zastave. Župan se je pritožil pisмено na koroškega deželnega predsednika. Obenem je pa iz maščevalnosti nečuvno žalil celovške Slovence. Družba sv. Mohorja je okrasila svoje hiše s slovenskimi trobojnicami. To je seveda nemške neodrešence zelo bodlo v oči in celovski nemški župan se je pritožil zaraditega „izzivanja“ na koroško deželno vlado, češ, da se boji napada, na katerega se je baje pripravljala nemška neodrešena celovška sodrga. Župan ni čakal, kaj da odredi vlada in je zapovedal, naj se odstranijo slovenske trobojnice. Poslal je policista v civilu v tiskarno Družbe sv. Mohorja, da zahteva, naj odstranijo slovenske trobojnice. Tu so izjavili, da se udajo le sili in da ne odstranijo zastav. Nato je celovška policija vdrla s silo s pomočjo ključavničarjev v tiskarno, da je odstranila slovenske trobojnice. To je že nečuvno izzivanje. Slovenci naj smo brezpravni v tistem Celovcu, kjer

stanuje 1671 Slovencev in kjer ima svoj sedež ono celovško okrajno glavarstvo, kjer prebiva poleg 44.028 Nemcev tudi 20.969 Slovencev? Da se je ta nečuvni atentat prigodil celo ob prihodu našega cesarja, ki vedno naglašja, da hoče imeti mir in enakopravnost med narodi, je še dvakrat grdo in obsodbe vredno. Slovenske poslance pa pozivljamo, naj z vso odločnostjo in složno branijo pravico in čast slovenske zastave.

— **Goriške novice.** Dne 31. avgusta popoldne je udarila strela v najvišji kip na Attemsovi palači na Kornu in odbila kipu glavo, ki je pala neki ženski skozi dežnik, a jo k sreči ni poškodovala. — Dne 2. t. m. ponoči je pogorela v Korminu Mavrova hiša. Zgorela je tudi mizararska delavnica. Škode je 14.000 K; vendar je posestvo zavarovano — Preteklo soboto je ubila strela v Vipolžah 28letnega Frana Jasniča, ko je sejal deteljo v vinogradu. V torek popoldne pa je ubila strela njegovega oženjenega brata in očeta devetero nepreskrbljenih otrok Vincenca, ko se je peljal na svojem koleslju iz Červinjana domov. — 15letnega sina posestnika Avguščina Clerici iz Campolongo so zaprli radi razžaljenja veličanstva.

— **Tržaške novice.** Proti poduradniku Knafelcu na postaji Rocolu je dne 2. t. m. zvečer ob deveti uri, ko je pričakoval na progi vlak, nekdo ustrelil, pa ga k sreči ni zadela in je krogla obtičala v železniškem poslopju. Sumi se, da je nanj streljal eden onih roparjev, ki sta ga pred enim mesecem blizu Rocola oropala ure, verižice in nekaj denarja. Enega teh roparjev so takoj vjeli, drugega pa dozda še niso dobili. Dne 3. t. m. pa sta dva druga zločinca ustavila na progi železniškega čuvaja Čuka ter ga vprašala, če ima uro. Še-le ko jima je Čuk zatrdil, da nima ne ure, ne denarja, sta ga pustila naprej. Te v Avstriji brezprimerne razmere naj bi vendar enkrat opozorile varstvene organe, da naj tudi v resnici skrbe za javnost, in da se ne bo vporabljal stražnikov zato, da ščitijo po postajah samolaste napise, kakor se je to zgodilo v Rocolu. — Na angleškem parniku „Jage“, ki je dopel iz Hulla, je nastal dne 3. t. m. zjutraj požar, ki je uničil večjo zalogo polenovk, novih vreč in več sodov olja. Škoda še ni cenjena. Gasilci so morali težko delati celi dve uri, preden se jim je posrečilo udušiti ogenj. — V trgovini jestvin Mihaela Jorasa je nastal dne 4. t. m. ob treh zjutraj požar, ki so ga mogli gasilci udušiti še-le po tri ure trajajočem ustrajnem gašenju. Škode je okoli 3000 K. Trgovec je zavarovan. — 5letni Ani Mazinkovič je neka neznana deklica na ulici ukradla iz ušes uhane, vredne 9 K. — V svobodni luki je dne 3. t. m. ukradl težak Nataša 6 kg kave. Aretoval ga je finančni stražnik in izročil redarjem. — Neznana deklica je 16letna Anica B., ki je dne 3. t. m. v neki krčmi v ulici del Solitario iz doslej neznanega vzroka razbila 5 solnic, 6 okenskih šip, 8 kozarcev, eno litersko steklenico, en vrček in 7 čaš za pivo. Ovadili so jo policiji. — Dne 5. t. m. je dospela iz Neapolja v tržaško pristanišče japonska eskadra, obstoječa iz dveh križarjev, pod poveljstvom podadmirala Ijuina. V nedeljo se poda podadmiral s svojim štabom na Dunaj, da se pokloni cesarju, in dne 15. t. m. se eskadra zopet odpelje. — Jako nasilen človek je 19letni brezposelni težak Peter Lovšin, ki je skušal na obrežju ukrasti iz žepa denarnico nekemu kmetu. Stražniku, ki ga je aretoval, je ušel kratko pred stražnico, vendar ga je redar ujel. Ko so ga iz stražnice nato peljali z vozom na policijo v spremstvu dveh redarjev, je hotel med potjo iztrgati enemu redarjev sabljo; ker se mu pa to ni posrečilo, jo mu je z nožnico vred skrivil, da je imel redar mnogo truda, preden jo je mogel potegniti. Razen tega je pa še oba redarja otepel s pestmi in obreal in končno še raztrgal kočiji meh, tako, da je napravil 70 K škode. — Na neki mali italijanski jadronici je napal zavrsto z nožem mornar Auriglia krmarja Falango, ker ga je ta radi neposlušnosti hotel ovaditi kapetanu. Auriglia je nato zbežal, Falango, ki je težko ranjen, so pa prepeljali v bolnico. — Innocenc Turini, trgovec s cveticami, se je dne 5. t. m. ustrelil iz revolverja v desno sence in bil na mestu mrtev. Vzrok slabe denarne razmere.

— **Požar.** Preteklo sredo zjutraj je pogorel velik parni mlin v Rovinju. Glavni mlinar se je mogel le s tem rešiti, da je skočil iz okna. Zgorelo je tudi mnogo žita, knjige in denar v blagajni. Škode je 750.000 kron. Mlin je bil zavarovan.

— **Popravek.** V zadnjem uvodniku „Kako je lep vojaški stan“ se je urinila neljuba tiskovna pomota, ki kviri zmisel vsega stavka. Glasiti se mora v zadnjem odstavku: „Z dosledno demokratizacijo (ne demonstracijo) vsega javnega življenja bomo tudi to dosegli. Enakopravnost človeka — to bo moral postati temeljni stavek tudi pri vojaki.“

Tuje.

* **Samomor gledališkega igralca in pevka.** Igralec Waldemar, ki je tudi drame pisal, je imel s svojimi prireditvami vedno smolo; občinstvo se ni nikdar navduševalo zanje. Vsled tega je zabredel v bedo, iz katere si je pomagal s tem, da je kradel mikroskope, ki jih je zastavljal. Nedavno so ga prijeli in zaprli v Amsterdamu.

Dne 23. t. m. ga je obiskala v ječi neka švedska pevka. Drugo jutro pa so našli v ječi Waldemarja mrtvega; vbrizgnil si je pod kožo neki jako hud strup. Isto jutro se je tudi pevka umorila na ravnotak način.

* **Trgovina z dekletji cvete** najbolj na Ogrskem. Te dni so zasledili v segedinski okolici mnogo rodbin, ki so prodajale svoje mlade hčere v Ameriko posestnikom zloglasnih hiš.

* **Brivec-zdravnik.** Zaradi neupravičenega zdravljenja so prisodili v Budimpešti nekemu Ježefu Trojanu, ki se je nazival doktor, 500 kron globe, in ga izgnali iz Budimpešte. Pri preiskavi se je dognalo, da je Trojan rojen v Splitski in da je po poklicu brivec. Izselil se je v Tanger, kjer je postal sanitetni šef, ker je znal rezati kurja očesa in dreti zobe. V Casablanci so ga nastavili za vojnega zdravnika in kot tak je deloval tudi v Pretoriji, kjer se je seznanil z nadvojvodom Franc Ferdinandom, ki ga je večkrat vprašal za svet in ga celo vzel seboj. Nadvojvoda mu je tudi poslal zahvalno pismo. Ko je nastala vojska z Buri, je odpotoval Trojan v Vzhodno Azijo in je nato potoval v Budimpešto, kjer je imel veliko prakso. Nedavno še ga je sprejel nadvojvoda v avdienci.

* **Poroka grofice s ciganom.** O Odenburgu na Ogrskem se je poročila dne 28. t. m. grofica Vilma Festetics s ciganom Rudolf Nyarijem. Poročil ju je stolni prošt. Priči sta bila dva člana Nyarijeve ciganske godbe.

* **O znani aferi Hau** je izdal v obravnavi mnogo imenovana priča Lenk, ki je bil s Hauom skupno v preiskovalnem zaporu, brošuro, v kateri podaja osebne ulise, ki jih je dobil od obsojenca, in zaupne podatke Hauove o njegevem razmerju z Olgo Molitor. Lenk je popolnoma prepričan o nedolžnosti Hauovi in zagotavlja porotnike, ki so ga obsodili, da bi nikdar ne izrekli krivdoreka, če bi Haua poznali tako, kakor ga je on mogel spoznati med tem, ko je bil skupno z njim zaprt.

* **Generalni štrajk** organizovanih socialno-demokratskih delavcev je izbruhnil dne 27. pret. m. v Stolnem Belemgradu na Ogrskem, ker je bil tajnik soc. dem. stranke obsojen na 15 dni zapora, 150 K globe in izgon iz mesta za vse čase, in sicer vsled tega, ker je z nevarnimi grožnjami skušal prisiliti zidarje v neki tvornici na štrajk. Ker je nevarnost izgredov velika, je vse vojaštvo konsignirano. Razburjenje v mestu je veliko.

Prosveta.

Poročilo o 185. vodstveni seji „Družbe sv. Cirila in Metoda“, ki se je vršila dne 28. vel. srpana 1907 pop. v „Narodnem domu“ v Ljubljani. — Prisotni: prvomestnik Senekovič, odborniki: dr. Bleiweis, Črnagoj, Hudovernik, dr. Merhar, dr. Novak, Pahernik, Svetec, dr. Svetina, Vrhovnik, dr. Žerjav in nadzornik dr. Ravnihar.

Po pozdravu se vrši konstitucija vodstva v smislu § 18. družbenih pravil ter se izvolijo: prvomestnikovim namestnikom Svetec, zapisnikarjem dr. Ivan Svetina, blagajnikom Hudovernik; dalje v ožji odbor: za tekoča opravila: Senekovič, Svetec, dr. Svetina, Hudovernik, Vrhovnik in dr. Žerjav; v gospodarski o dsek: dr. Bleiweis, Hudovernik, dr. Novak, Vrhovnik in dr. Žerjav. — Vse volitve so se vršile z vsklikom in soglasno!

Po razpravi o tržaškem šolstvu sklene vodstvo, da se dovoli na petrazredni deški ljudski šoli pri sv. Jakobu v Trstu vsoprednica prvemu razredu, v sredini mesta pa se otvori nova družbina deška in dekliška šola kot podružnica prve. — Za enkrat se otvorita prva razreda. — Po posvetovanju o štajerskem šolstvu sklene vodstvo, da se ima otvoriti vsoprednica že obstoječega vrtea v Hrastniku; vrteca v Gaberju se v kratkem otvori, glede Mute pa je vkreniti vse potrebno, da se za gotovo otvori že ob novem šolskem letu, t. j. na spomlad dvorazrednica za dečke in deklice. — Po razpravi o koroškem šolstvu se sklene, da se ima v najkrajši dobi otvoriti nova družbina šola na Strmeu. — Razpravlja se o goriškem šolstvu sklene vodstvo, da pozdravi idejo o ustanovitvi narodne šole v Krminu. Poživiti se ima briško podružnico; izreče se zahvala marljivima narodnima delavcema v Krminu gg. učitelju Orlu in veleposestniku Erzetiču. Določi se tudi prispevek za stroške bodoče šole v Krminu.

Vodstvena seja je dalje rešila daljšo vrsto upravnih in osebnih zadev, vzela na znanje odpoved pogodb s Škrlem glede piškotov in s Krsnikom glede šampanjca. — Pokroviteljstvo se je priznalo: 1. Trboveljski moški in ženski podružnici po dvakrat, 2. ribniški moški in ženski podružnici po enkrat (zastopnik I. dr. Ant. Schiffrer, zastopnica II. g. Julija Tomšičeva).

Končno je sklenilo vodstvo poslati vsem podružnicam okrožnico, s katero se poudarja narodno vselovensko in nadstrankarsko družbino stališče, podružnice pa pozivlja k energičnemu delovanju.

Izrekla se je tudi zahvala odstopivšim: prvomestniku g. Tomo Zupanu, in odbornikom gg. Antonu Svetku in Ivanu Šubicu.

„Na braniku domovine“ je naslov igri s petjem, ki jo dva mlada pisatelja pripravljata za zagrebško gledališče.

Gradivo ji je odvzeto iz hrvatsko-madžarskega sukoba v štiridesetih letih prošlega veka; poseben efekt daje baje igri narodno petje, s kojim spremlja narod bana Jelčića, ko gre na Madžare. — Najnovejše delo hrvatskega pedagoga, slovenskega zemljaka Davorina Trstenjaka, naslovljeno „Prirodni izgajatelj“ je senjski ordinarijat zabranil!

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Podraženje denarja je uplivalo tudi na Dunajsko borzo neugodno, tako da se ni mogla razviti zadnji čas nikaka živahnejša kupčija.

V Trstu ni zaznamovati nikakršnih važnih izprememb na borzi. Poslovanje splošno ugodno in zadovoljivo.

Zagrebski trg je miren in zelo dobro obiskan. Domače delnice prihajajo vedno bolj v promet.

Promet s pridelki.

Žitne cene ostale so pa približno iste, promet je bil pičel in neživahen.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 11.75 do K 12.40; slovaška nova 77 do 81 kg K 11.90 do K 11.35; nižeavstrijska in moravska, nova K 11.— do K 11.30.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 9.85 do K 10.05; peštanska nova 72 do 75 kg K 9.90 do K 10.10; avstrijska 72 do 75 kg K 9.75 do K 10.—; ogrska 72 do 74 kg K 9.75 do K 10.—. Letošnji pridelek.

Ječmen K 8.25 do K 10.60. Novina.

Koruza, ogrska K 7.20 do K 7.40.

Oves, ogrski srednje vrste K 8.75 do K 8.90; prve vrste K 8.60 do K 8.75.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 60.— D, K 60.40 Bl. Nekoliko dražji.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98.50 D, K 98.—. Cena se ni izpremenila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 71.50 do K 72.—. Cena malo višja.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11.50 D, K 12.— B. Cene se zadnji teden niso nič izpremenile.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje	K 0.76 do K 1.56
„ „ zadnje	„ 1.04 „ „ 1.76
telečje	„ 0.88 „ „ 1.80
svinjsko „ ogrsko	„ 1.35 „ „ 1.38
ovčje	„ 0.80 „ „ 1.20

Živo meso.

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodor prompt K 77.— D, K 77.50 B ab Dunaj.

Slanina, bela z zabojem prompt K 70.50 I K 71.— B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene zopet vedno iste.

Loj, prompt K 41.50 D, K 42.—. B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74.— D, K 75.— B, kristalni sladkor prompt K 65.— D, K 65.50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos navadna K 40.— do K 42.—, bolja K 52.— do K 54.—. Cene se niso spremenile.

Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze-Delitschevih posojilnic. (Dalje). d) Ves čisti dobiček vsacega leta se mora dodati rezervnemu fondu.

Prav je sicer, da skrbi posojilnica, da narašča rezervni sklad čedalje bolj, ker služi ta rezervni fond le za poravnanje slučajnih izgub in se ga ne sme nobeden združnik dotakniti.

Na drugi strani pa je večsah vendarle dobro, ako sme občni zbor določiti kak znesek iz čistega dobička ne le za dobrodelne in druge koristne namene (slednje dopušča namreč tudi zakon od 1. jan. 1889), ampak večsah tudi še za bodisi katerikoli drug namen, česar nam ni treba tukaj posebej poudarjati. Marsikomu bode znano, koliko so nekatere, zlasti večje posojilnice, dosedaj v tem oziru že žrtvovale, in bodo še žrtvovati morale. Pri tem pa se naj nobena posojilnica nikdar ne vmešava v strankarske boje in naj se skuša vedno vzdržati nad osebnimi prepri.

Da pa tudi glede te točke ne prezremo dobre strani Raiffeisenskih posojilnic moramo vendar poudarjati, da te posojilnice ravno ne smejo gledati dosebi Bogve koliko dobička, ker hočejo po ceni posojevati in da smejo, ako potreba že ravno nanese, za edea ali drug zgoraj navedenih namenov določiti kako vsoto na kak drug način, katerega načelstvo za dobro spozna tako, da jim tudi v tem oziru niso roke popolnoma vezane. Če se pa dovoli

kaj iz uradnih stroškov, se čisti dobiček itak za toliko zniža in nazadnje je vse eno, ali dam za dobre namene z levico ali z desnico v našem slučaju, toraj iz čistega dobička, ali pa iz tekočih dohodkov kot uradni strošek.

e) Posojila se smejo dajati le zadružnikom (udom, članom).

To je popolnoma naravno in prav, saj bi bil vendar nesmisel, posojevati tudi nečlanom, kateri ne bi imeli nobenih zavez. Sicer pa morajo plačevati posojilnice, katere posojujejo tudi nečlanom ogromni davek, da-si je sedaj takih že malo. Mi pa hočemo, da so naše posojilnice, Raiffeisenske posojilnice, katere so ustanovljene in se bodo snovale izključno le za kmete, kolikor mogoče davka proste, ker odgovarja to našemu namenu, pomagati članom in jih varovati kolikor mogoče stroškov in ker bi morali ti sicer, če bi se delalo z nečlani in bi se plačeval velik davek, plačevati prav za prav ta davek zopet sami s tem, da bi plačevali ali visoke obresti od svojih posojil, ali pa da bi morali donášati za to še posebne prispevke.

f) Na menice se ne sme posojevati.

Menica je kočljiva stvar in je popolnoma prav, da se na kmetih naj ne posojuje na menice. Menica, zlasti potezke (Prima-menica), morajo se imeti v vedni evidenci, da ne zastarajo in če zapadejo, je treba zopet pozvati dolžnika in poroke, da podpišejo nove, kar dolžniku zopet povzroči mnogo stroškov, zamude časa in potov. Da-si je včasih sicer dobro, da lahko posojujejo večje posojilnice tudi na menice, nimajo menice pri Raiffeisenskih posojilnicah prav za prav nobenega pomena, ker se sme posluževati itak posojilnica tudi pri dolžnih pismih meničnega kolka, toraj brez velikega kolka.

Raiffeisenovke smejo dajati toraj posojila le na dolžna pisma, in sicer na dolžna pisma brez vknjižbe, da celo tako, da ne sme stati na dolžnem pismu niti točka, katera bi dovoljevala, oz. s katero bi dolžnik dovolil vknjižbo posojila na svoje zemljišče (Intabulations-Klausel). In to je nekaj, kar si moramo bolj natanko pogledati, pri čemer so Raiffeisenske posojilnice, če se strogo vzame, nekoliko na slabšem za drugimi. Pripeti se namreč lahko, da pride porok, ali kdo drug v posojilnico in zahteva, da so to ali ono posojilo naj vknjiži na posestvo dolžnika, kjer se je sicer bati, da pridejo drugi upniki spredaj in ker dolžnik slabo gospodari, da bode prišel na kant. Vsaka druga posojilnica lahko izroči dolžno pismo seveda takoj notarju, da prosi za vknjižbo, med tem ko pri Raiffeisenskih posojilnicah to ne gre. Kaj tedaj storiti? Treba je tako dolžno pismo Raiffeisenovke še le proti dolžniku iztožiti in šele potem ga je mogoče vknjižiti, da si tako posojilnica zavaruje svojo terjatev. Sicer pa je zavlada tudi v tem oziru v najnovejšem času drugačna praksa in sodišča navadno ne delajo ovir pri vknjiževanju zadolžnic Raiffeisenskih posojilnic. Seveda povzroči tožba stroške, kateri zadenejo tudi dolžnika, ali Bog pomagaj. Če se stvar pritira že tako daleč, potem so tožni stroški pač neizogibni. Zaradi tega pa je, kakor smo že večkrat slišali, pri dovoljevanju posojil treba velike previdnosti, treba je dobro presoditi premoženjske razmere in značaj prošnjika in porokov in potem ne bode posojilnica nikdar prišla v tak položaj, da bi morala koga tožiti. Sploh pa morajo posojevati Raiffeisenske posojilnice le za kratek čas, zakon pravi na 4 leta, ne smejo pustiti posojila predolgo zunaj in morajo vedno terjati delna odplačila na kapital. Vsled navedenega, mislim, se da ovreči tudi ta ugovor, kateri bi se zamogel uvajati proti Raiffeisenskim posojilnicam in kateri bi bil menda še najtehtnejši.

g) Visokost obresti za posojila z vsemi postranskimi pristojbinami vred ne sme presežati obrestne mere za hranilne vloge 1 1/2 %.

To se pravi z drugimi besedami, posojilnica ne sme iskati preveč dobička, ker bi morali ta dobiček prav za prav zopet dolžniki (udje) plačevati, posojilnica pa hoče udom le pomagati, jim omogočiti po ceni kredit. Raiffeisenske posojilnice naj bi dajale od hranilnih vlog pač tako visoke obresti, če le mogoče morebiti za kak 1/2 %

višje, kakor vse sosednje, vsled tega da bodo imele tudi kaj vlog; naj pa ne terjajo od dolžnikov previsokih obrestij za posojila in je moje mnenje, da zadostuje popolnoma 1 % zaslužka. Če pa so uradni stroški mali in računar oz. načelstvo ne zahteva nikake odškodnine, bode zadostovalo še manj kakor 1 %. Potem bode ljudstvo posojilnico rado poiskalo, če ji ima izročiti hranilnih vlog, se bode pa tudi rajše in z zaupanjem na njo obračalo, kadar išče posojila. (Sledi.)

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela „Union“.

Delavnica: Igriške ulice 6 Ljubljana.

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Prva domača dolenska žganjarna Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. " 1'10 "	III. " 1'10 "
" II. " 1'30 "	II. " 1'20 "
I. " 1'50 "	I. " 1'40 "
Drožnik III. " 1'30 "	Brinjevec III. " 1'40 "
" II. " 1'50 "	" II. " 1'80 "
" I. " 1'80 "	" I. " 2'— "

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Poštena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnico. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Sack“. Posnemalčki za mleko in vsa druga oprava za mlekarno.

Poštena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice števil. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštne prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Izdeluje zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!